

porno filmov, kjer je prikazovanje spolnega užitka na pozitiven in netabuiran način spremenilo spolno frustrirane in motene osebe, ne gre zamenjevati z omenjenimi enačaji. Prav tako ne gre kupiti vsake aktivistične šare; aktivisti namreč, ki si prizadevajo za človekoljubne dejavnosti, poskušajo zapolniti frustracije lastnega spodletelega samouresničenja. Prav tako je napačen odnos feministk do trženja telesa: levičarske in feministične skupine se znajdejo v zadregi, saj bi na podlagi takšnega pojmovanja težko utemeljevale svoje argumentiranje zoper poklice, povezane s spolnostjo. Delavci v spolnih panogah ne prodajajo ne duše ne telesa; prodajajo zgolj usluge kot kdor koli drug, ki za svoje delo prejema plačilo.

Opredelitev feminizma, ki je za spolnost, se avtorici zdi težka, če ne celo neizvedljiva naloga. Več o tem in onem pa si preberite sami.

Tomaž Kaštrun

**Claudio Magris: Mikrokozmosi. Ljubljana: Slovenska matica, 2003
255 strani (ISBN 961-213-100-7), 4.991 SIT**

prevod Vasja Bratina, Rada Lečič

Claudio Magris velja za kritičnega oživljevalca zgodovine, ki marginalne dogodke v večini pripenja na krožnico evropske unije in jih ne obravnava kot mimobežne pretekle dogodke, pač pa jih v kontekstu zgodovine kot tudi na poljanah lastnega poznavanja vklaplja v vsakdanje življenje. Pa naj si gre za problem slovenske manjšine, za probleme slovenske meje ali probleme Tržačanov, zgodovino Piemonte, Friulije, torej problemov, na katerih so se že nabrle skladovnice prahu, jih Magris prinaša na vsakodnevni meni.

Kot že pretekle uspešnice Trst, obmejna identiteta, O Donavi, idr avtor vedno znova streže z značilnim mediteranskim melosom svojega rodnega Trsta, hkrati pa prav prijetno prikazuje občutke iz pokrajine, občutke iz tematike, o katerih teče beseda. Čeprav je specializiran predvsem s področja germanske literature, se prav iz teh korenin povzpenja v študije (največkrat v obliki esejev) med lastno kulturo in germanskimi kulturami v geografskem, političnem ter zgodovinskem pomenu. Hkrati pa pri značilni popotovalno literaturi – kot bi lahko opisal njegov način pisanja esejev ter podobnih razmišljujočih potopisov – prehaja v ospredje predvsem tretje osebna pripoved; saj je avtor prevelikokrat zapeljan s pravih pota, prav zaradi lepih pokrajin in obrazov romanske ter germanske kulturne dediščine. In čeprav velikokrat »zamrznjen v času«, njegovo potovanje simbolično ponazarja kot pot skozi labirint zgodovine in s konfrontacijo dejstev in delčkov mozaika, ki jih počasi sestavlja. Čeprav značilna postmoderna drža, ki ne trpi velikih in globokih kontemplacij, se Magrisu vseeno uspe zlivati skozi čas, uživati v potovanju (de Botton), ter zraven premagovati bistvena vprašanja lastnega obstoja.

Sicer del spominja na intimno delo. Hkrati pa, na latentni ravni, manjšo komparativno študijo. Prvič, intimno zato, ker ga avtorjeva naracija ne vodi po velikih tirnicah zgodovine, pač pa po njegovih osebnih psiholoških zgodovini, na mejnike, ki se vežejo na njegovo rast. Zato Trst, zato okoliške regije, zato jadransko morje, navsezadnje tržaški zaliv in predvsem zato tudi njemu najljubše kavarne. In tudi zgodbe, ki bi spominjale na Flaubertjeve intimne težave, ko je zapisoval nekakšno literarno-sociološko plat takratne družbe in zgodbe, ki bi spominjale na Heideggerja in njegovo Bitnost v času. Pa pravzaprav sploh ni »bitno«, Magrisu to bistvo predstavlja sožitje izdaje svoje lastne domovine in sprijaznitev z identito, ki ni v obliki forme, pač pa v obliki eksistence.

Knjiga Mikrokozmosi zatorej namiguje na presežek vsega, kar je v preseku mediteranskega okolja – tržaškega zaliva, Gradeža, vse tja do Udin in Benetk. Ta presek je zatorej veliko večji

prav zaradi te mikrokokulture v velikem kozmosu. Kot tudi beseda mikrokozmosi nakazuje, gre prav zato, kako lahko intimni svet prekosa celoten kozmos in kako lahko nekaj še tako neskončnega kot je kozmos, postane ščepec zrna - prav takšno fascinacijo poznamo pri poeziji Williama Blakea. Pa čeprav je bila Blakeova ideja v ozadju, da se rodimo goli, brez znanja, se Margisova ideja razteza prav v tej smeri, ko obiskuje in srečuje različne ljudi teh krajev, ugotavlja da, ko smo enkrat sposobni procesiranja znanja, ko enkrat postanemo »intelektualno razcepljeni« med redom in znanjem, potem bo vsaka trditev, vsako dejanje, preplavljeno s kulturnim šokom družbenega reda.

Kulturni šok pa nastaja predvsem zaradi razgibane zgodovine teh krajev. Tudi on sam je odraščal na meji med Italijo in Jugoslavijo, nato je živel v sami kotlovnici druge svetovne vojne in bil postavljen pred samo železno zaveso. Navkljub zgodovinski preteklosti in lastnim majhnim fascinacijam, pa je njegov jezik zelo živahen, velikokrat sarkastičen in nadvse poetičen. V knjigi opisuje svoje rodno mesto, obmorsko regijo, obalni del avtonomne regije Friuli, ki se razteza okoli Benetk in vse do Trsta, regijo Piemonte (s Torinom) ter severo-zahodni del Italije, Istro ter obmejne dele Slovenije in Italije (Furlanija), Slovenije ter Hrvaške in navsezadnje tudi južno Tirolsko. Torej točke, ki so bile zgodovinsko povezane, in nato ponovno razvezane, so kasneje postale avtonomne regije, ter se v njih prebujala t.im. nova ekonomija zrele kulture, cerkvenega premoženja ter bogate arhitekturne dediščine. S ponosom zato opisuje tudi naravna bogastva od jezer, gora, gričev, kjer so posejane vasice, mesta in ostale atraktivnosti, ki ne uidejo Magrisovemu očesu. Intenzivno in zelo reflektivno opisuje anekdote tamkajšnjih ljudi, njihovo zgodovinsko ozadje, hkrati pa prežvekuje teme o literaturi, o filozofskih temah, razširja ter odpira različne horizontne v načinu razmišljanja, obrekuje tamkajšnje jezike, razmišlja o tradicijah, ter se navsezadnje spogleduje z umetnostjo, ki je vplive črpala vse naokoli, kolikor je lahko stegnila roke čez gričevnato pokrajino, v objem različnimi ljudem. Pozornost posveča (oziroma se nekako zahvaljuje samemu sebi, da si je podaril takšen »sprehod« po teh krajih) kulturnim razlikam, vrta v dejstva, zakaj so nekatere kulture razblinile, se druge obrabile, nekatere izginile z zemljevida. Hkrati pa se v navezi s kulturnimi vprašanji, spotika tudi ob etnična čiščenja, vojnim dogodkom, ter nikakor ne more najti enoznačnega odgovora na vprašanja o evropski kulturni dediščini.

Kljub edinstvenemu pisanju – žanrski mešanici zgodovine, spominov, potopisov in različnih razmišljujočih vložkov, v osnovi Magris išče zgodovinske relikte, s katerimi se poigrava, jih »muči«, dokler ne pokažejo svoje svete skrivnosti. Okoli takšnih skrivnosti, obija obilico faktološke zgodovine, ki je sila bogata, zanimiva, a zna tudi hitro postati malce preobilna prav zaradi njegove note pripovedništva (ki je lahko mešanica filozofije in pravljicizma). A ne glede na takšna dejstva, mikrokozmosi so kraji, ki ne potrebujejo toliko meja, kot jih predpisuje današnja mednarodna politika, so mesta, kjer se mitologija skriva vsepovsod, so mesta metamorfoz, mesta, kjer je bi Publius Ovidius Naso; krajše Ovid, brez velikih težav spisal novi set mitov, ki bi obogatili ne le evropsko kulturo, pač pa tudi kulturo teh mikrokozmosov. No, velik korak proti novemu, obširnemu epu, je Magris takorekoč že storil, le da je spustil glavnega protagonista (česar Homer vsekakor ne bi odobral), in na njegovo mesto postavil korpus zgodb malih – na prvo žogo nepomembnih – ljudi, s katerimi piše svoje metamorfoze.